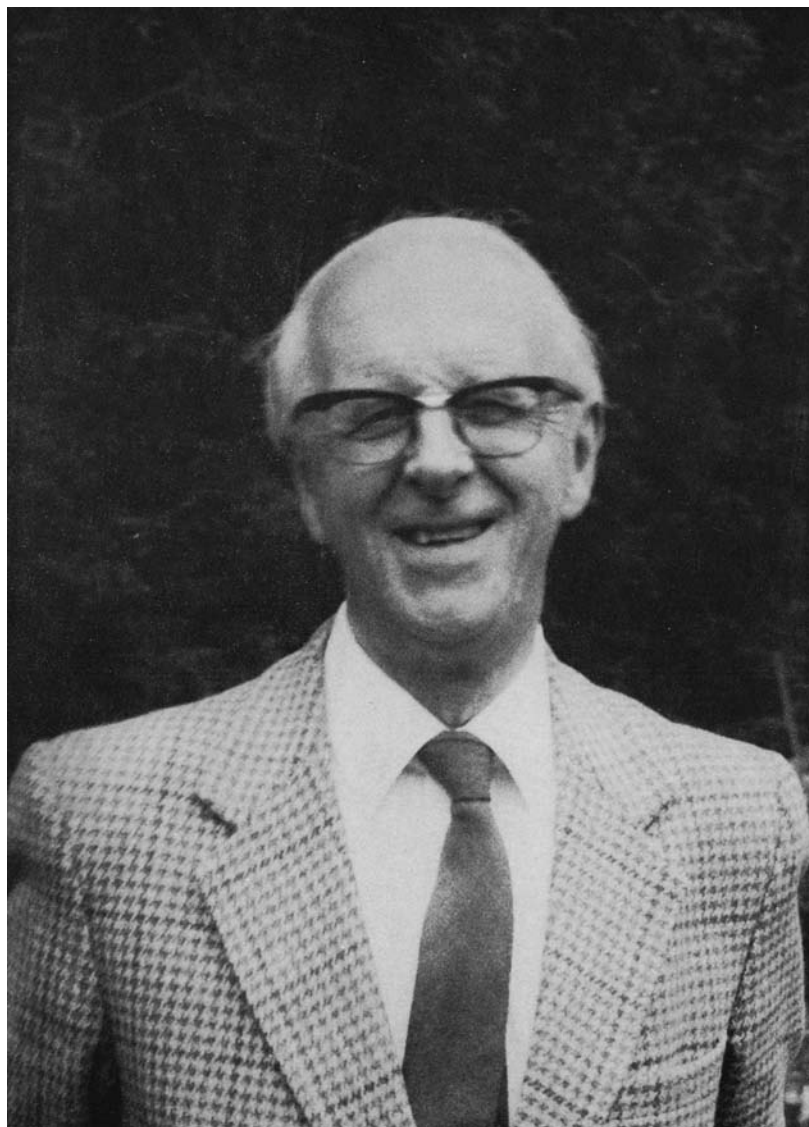

Frank W. Walbank

10 december 1909 – 23 oktober 2008

Frank William Walbank werd in 1909 geboren in Bingley (West Yorkshire), als zoon van de schoolmeester Albert J.D. Walbank en diens vrouw Clarice Walbank. Zijn universitaire opleiding genoot hij in Peterhouse (Cambridge) waar hij zich al vroeg onderscheidde in de befaamde Classical Tripos (1928-1932). Een uitstekende kennis van zowel de klassieke talen als de literatuur, archeologie en geschiedenis van de Grieks-Romeinse wereld heeft hij aan die opleiding te danken. Één van de studiebeurzen en prijzen die hem in Cambridge ten deel vielen stelde hem in staat een zomer in Jena door te brengen; hij leerde er Duits en maakte kennis met het toenmalige politieke klimaat in Duitsland.

Zijn eerste professionele schreden leidden hem naar het onderwijs in het Latijn. Één jaar was hij leraar Latijn aan een middelbare school in Manchester. De traditie waarin hoogleraren in het begin van hun wetenschappelijke carrière nog één of meer jaren in het middelbaar onderwijs acteerden, ligt inmiddels ver achter ons. Voor de generatie van Walbank, van mijn eigen leermeester W. den Boer en van mijzelf was het een normaal vertrekpunt voor een verdere carrière. Van 1936-1951 doceerde Walbank Latijn aan de universiteit van Liverpool, eerst als assistant lecturer, later als hoogleraar. Pas in 1951 werd hij aan dezelfde universiteit hoogleraar – en hij bleef dat tot 1977 – in het vak, waarin hij de rest van zijn leven op hoog niveau actief zou blijven: oude geschiedenis en archeologie. In dat vak had hij overigens, in zijn periode als Latinist, al diverse publicaties het licht doen zien. In 1933 debuteerde hij – 24 lentes oud – met een monografie over *Aratos of Sicyon*, een vroeg-Hellenistische staatsman. In 1940 volgde zijn biografie van Philippus V van Macedonië, de grote tegenstrever van Rome. Daarmee gaf hij als het ware het startsein voor een lange reeks zeer invloedrijke publicaties over zijn lievelingsperiode: de Hellenistische wereld van na Alexander de Grote en vóór de definitieve verovering door Rome (grofweg van 323-31 v.Chr.).

Het leek er overigens aanvankelijk op dat hij zich, ondanks Aratus en Philippus V, op de geschiedenis van het Laat-Romeinse Rijk zou gaan toeleggen. In 1946 verscheen plotseling zijn *The decline of the Roman Empire in the West* en zes jaar later droeg hij een substantieel hoofdstuk over *Trade and Industry under the Later Roman Empire in the West* bij aan de *Cambridge Economic History of Europe*. Nog in 1969, toen hij toch gezien zijn toewijding aan Polybius al helemaal op het spoor zat van de Hellenistische geschiedenis, verscheen een herziene uitgave van zijn 'Decline'

boek, onder de onheilspellende titel *The awful revolution*; een revolutie die te wijten was aan een fundamentele technologische zwakheid, die op zijn beurt weer het gevolg was van de alom aanwezige slavernij en die in de Laat-Romeinse tijd leidde tot de opkomst van een corporatieve, 'fascistische' en bureaucratische staat. Volgens Gabriel Herman zou Walbank in die jaren veel in de weer geweest zijn met Marx, Lenin, Spengler en Toynbee en in die context een diepgevoelde ongerustheid over de toekomst van de toenmalige westerse beschaving gevoeld hebben. Tegenwoordig speelt zijn verklaring van de val van het Romeinse Rijk geen rol van betekenis meer. Er heerst bovendien al jaren lang een 'decline'-vijandige stemming op dit punt: het is allemaal 'change' en 'transformation' wat de klok slaat in de huidige historiografie. Het lijkt mij echter onmiskenbaar dat het niveau van economische ontwikkeling van de eerste twee à drie eeuwen van het Keizerrijk duidelijk omlaag ging en dat bijv. Karel de Grote maar een armzalige economische krullenjongen was in vergelijking met een Augustus, Hadrianus of Marcus Aurelius. In dat opzicht kan Walbanks klaroenstoot van de 'Decline' ons nog steeds wakker houden.

De revisie van zijn 'Decline'-boek weerhield Walbank er niet van zijn focus op de Hellenistische geschiedenis verder aan te scherpen. In de periode 1957-1979 verschenen de drie monumentale delen van zijn *A Historical Commentary on Polybius*: een werk dat tot op de huidige dag (en zeker ook tot in een verre toekomst) als een *monumentum aere perennius* de wanen van de dag zal overleven. In 1972 verscheen, als vrucht van de jarenlange omgang met de grote Hellenistische historicus, zijn monografie *Polybius*, vrucht van de befaamde Sather-lectures die hij in 1971 in Berkeley gaf. In dit verband – en enigermate *en passant* – mag niet onvermeld blijven dat Walbank een veel gevraagde visiting professor was, niet alleen in Berkeley maar ook in Pittsburgh, Oxford en Princeton. Naast Polybius was het ook de Hellenistische wereld in meer algemene zin die een groot aantal publicaties aan zijn pen ontlokte: letterlijk aan zijn pen want naar verluidt publiceerde Oxford University Press zijn driedelige Polybius-commentaar op basis van een handgeschreven manuscript. Wat dat betreft staat Walbank in de traditie van grote voorgangers als Felix Jacoby, wiens *Fragmente der griechischen Historiker (FGH)* door Brill zijn gepubliceerd op basis van een eveneens met de pen geschreven manuscript. Hoe Walbank zich vanaf de late 80-er jaren tegenover de computer heeft opgesteld is mij overigens helaas onbekend.

Hoe dit ook zij, in 1981 verscheen in de Fontana-reeks het in vele talen vertaalde *The Hellenistic World*. Ik herinner mij nog als de dag van

gisteren hoe ik in 1986 in Stanford een *class* van ongeveer twintig BA-studenten, voornamelijk afkomstig uit de science-hoek, iets moest vertellen over die rommelige en veel-lagige periode van de Griekse Oudheid; met Walbanks boek als leidraad ging het er echter in als koek en kon de 'course' alsnog succesvol worden afgesloten. Later verschenen nog twee bundels artikelen en niet te vergeten enkele zeer substantiële en invloedrijke bijdragen aan de *Cambridge Ancient History* (7.1² uit 1984 en 7.2² uit 1989).

Ik heb helaas niet het voorrecht gehad Walbank persoonlijk te hebben ontmoet of gekend. A. Momigliano noemde hem in 1984 een man met een 'deep commitment to rationality, social justice and international understanding,' die op dit punt wellicht veel verschuldigd was aan 'his father, a rationalistic schoolmaster.' Met kritiek op zijn werk kon hij zeer sportief omgaan, zonder overigens direct bakzeil te halen. 'Postmodernisme' kon hem echter nimmer bekoren: het was een gevaarlijke concessie aan 'the demon of irrationality' (Herman). Na zijn pensionering in 1977 keerde hij terug naar de stad, waarin hij zijn studie begonnen was. Tot op hoge leeftijd bleef hij actief in zijn vakgebied en betrokken bij nieuwe ontwikkelingen. Helaas is het het lot van stervelingen – ook van de grootsten onder ons als Frank Walbank – om slechts tijdelijk op deze aardbol te vertoeven. Troost kunnen wij putten uit de woorden, die Peter Garnsey, een jongere collega uit Cambridge, in *The Independence* van 28 oktober 2008, aan Walbank wijdde: 'a man of high achievement and humanity who was regarded by all who knew him with the greatest respect and affection.'*

* Dankbaar heb ik gebruik gemaakt van de beschouwingen van A. Momigliano (*JRS* 74, 1984) en G. Herman (*Scripta Classica Israelica* 28, 2009, 182/183).